meno bei sporto srityse. Buvo steigiami sporto klubai, mokyklose įvestos mankštos, sporto bei kovos žaidimų privalomos pamokos. Pavasariais buvo ruošiamos gimnazijų sporto varžybos, vasaromis įvairių organizacijų sąskrydžiai, masiniai tautiniai šokiai, žaidimai ir t.t. Kai tik atsirado daugiau kvalifikuotų instruktorių, visa tobulėjo. Tačiau visur buvo pirmieji bandymai, pirmieji žingsniai, pilni entuziazmo, jaunatviško džiaugsmo, noro padaryti daugiau ir geriau. O koks visuotinis džiaugsmas ir dvasinis pakilimas buvo visoje Lietuvoje, kai mūsų krepšininkai išsikovojo Europos meisterio titulą 1937 m.! Kaip visuotinis skausmas slėgė kiekvieną lietuvį, žuvus Dariui ir Girėnui, taip nepaprastas džiaugsmas ir entuziazmas vyravo, sutinkant grįžtančius krepšininkus Kaune.

Visa tai rašau todėl, kad suprastume, jog ir tautinių šokių atgimino sąjūdis, kuriame M. Baronaitė suvaidino taip svarbų vaidmenį, buvo tampriai susietas su kitais įvykiais, ir kad toje srityje irgi buvo pirmieji žingsniai nedrąsūs ir nestiprūs.

1938 m. pradžioje M. Baronaitė, sudariusi specialiai šiam tikslui iš Vyt. Didž. Universiteto studentų šokėjų grupę, išvyko į Londone vykstantį tarptautinį festivalį. Labai abejingi ir netikri jausmai palydėjo juos į šią kelionę, nes mūsų tautiniai šokiai atrodė tokie paprastučiai, kuklūs ir nesudėtingi, palyginus su kitų tautų šokiais. Tą patį abejingumo ir nepasitikėjimo jausmą iš savo šokėjų patirdavau vėliau Kanadoje, dirbdama su Gyvataru, kada reikėdavo dalyvauti tarptautiniuose festivaliuose. Publiką užburia ir uždega ukrainiečių trankūs akrobatiški šokiai. Tačiau mūsų kuklūs, kultūringi, tylūs, elegantiški, lyriški ir švelnūs šokiai ne kartą triukšmo ir blizgučių mišinyje laimėdavo pirmąsias vietas. Tada prisimindavau M. Baronaitės pasakojimus, kaip jie prieš daugelį metų Londone su nuostaba ir džiaugsmo ašaromis akyse priėmė publikos ovacijas. Rytojaus Londono spauda įsidėjo mūsų šokėjų nuotraukas ir išgyrė ypatingai Blezdingėlę.

Pralaužus pirmuosius ledus, gimė ir pasitikėjimas savimi. Tų pat metų pabaigoje M. Baronaitė vėl su studentų grupe lankėsi Čekoslovakijoje ir paruošė 100 lietuvių jaunuolių sakalų sąskrydžiui Prahoje. 1939 m.

MARIJA BARONAITĖ AMERIKON IŠVYKOS IŠVAKARĖSE 1939 M.

KAIRĖJE ONA ZUBOVAITĖ

pavasarį Švietimo Ministerijos buvo išsiųsta į JAV ten esančius lietuvius supažindinti su Lietuvoje vis populiarėjančiais tautiniais šokiais. Vasaros gale Pasaulinės Parodos metu New Yorke buvo suruošta Lietuvių Diena, kurios metu pašokti jos paruošti masiniai tautiniai šokiai: Kalvelis, Kubilas, Mikita, Sukčius ir Blezdingėlė. II Pasauliniam karui prasidėjus, ji skubėjo grįžti Lietuvon, bet pasėta sėkla prigijo. Keletas jos gabesnių mokinių tęsė pradėtą darbą ir JAV lietuviai savo parengimus pradėjo paįvairinti tautiniais šokiais. Prieš M. Baronaitės atvykimą čia buvo žinomas tik Suktinis, Noriu miego ir keletas ratelių bei žaidimų. Gaila, kad prasidėjus karui, bendradarbiavimas tarp tėvynės ir išeivių Amerikoj nutrūko ir tiek taut. šokių, tiek drabužių srityje buvo stagnacijos periodas, kol nauja lietuvių banga, perėjusi Vokietijos lagerius, pasiekė JAV, įnešdama daug naujo kraujo Amerikos Lietuvių kultūriniame gyvenime, nes Lietuvoje ir karo metu dėl susidėjusių aplinkybių tautiniai šokiai, liaudies instrumentai ir drabužiai labai paplito ir įgavo pastovias ir stiprias formas.

Mariją Baronaitę pirmą kartą sutikau 1938 m. rudenį, kai pradėjau studijuoti Vytauto Didžiojo Universiteto Humanitariniame fakultete kalbas ir šalutiniu dalyku pasirinkau fizinį auklėjimą. Po įvairių sveikatos patikrinimų Kūno Kultūros Rūmuose pradėjome mankštos pamokas. Mus sutiko aukšta, malonios išvaizdos, liekna, ilgokais tamsiais plaukais mergina. Labiausiai atkreipė dėmesį jos maloni nuolatinė šypsena ir didelės akys. Nuo pirmo susitikimo 1938 m. Kaune iki paskutinio Australijoje Adelaidėje 1976 m. niekada nemačiau jos supykusios. Ji priimdavo pasisekimus ar nesėkmes kantriai ir nuolankiai. Su mumis, mergaitėmis, stengėsi būti draugiška ir nuoširdi visuose reikaluose. Ji pravesdavo mankštą, ritminę gimnastiką, tautinius šokius, išraiškos šokį, mankštą su įrankiais ir t.t. Lengvoji atletika, kovos žaidimai, slidinėjimas, čiuožimas ir plaukymas bei teorijos pamokos buvo paliktos lektoriams vyrams. Ji turėjo savo metodą. Nemėgo pati kartu mankštintis, kaip dabar daro dauguma instruktorių. Parodydavo judesius ramiai, šaltai ir liepdavo pačioms kartoti. Sakydavo, kad pajusime pačios, kada jau gerai atliekame, nes judesys harmoningas ir plaukiantis, ne per jėgą išspaustas ir suteiks malonų jausmą.

Prasidėjus II Pasauliniam karui, įvykiai riedėjo laibai greitai ir nuo 1940 m. pradžios Humanitarinis, Chemijos ir Teisių fakultetai buvo perkelti į Vilniaus Universitetą. Po trumpų įsikūrimo ceremonijų vėl visi kibome į darbą. Vilniuje dar labiau visi susigyvenome ir dažnai svečiavomės M. Baronaitės bute Žvėryne. Ji pasako-

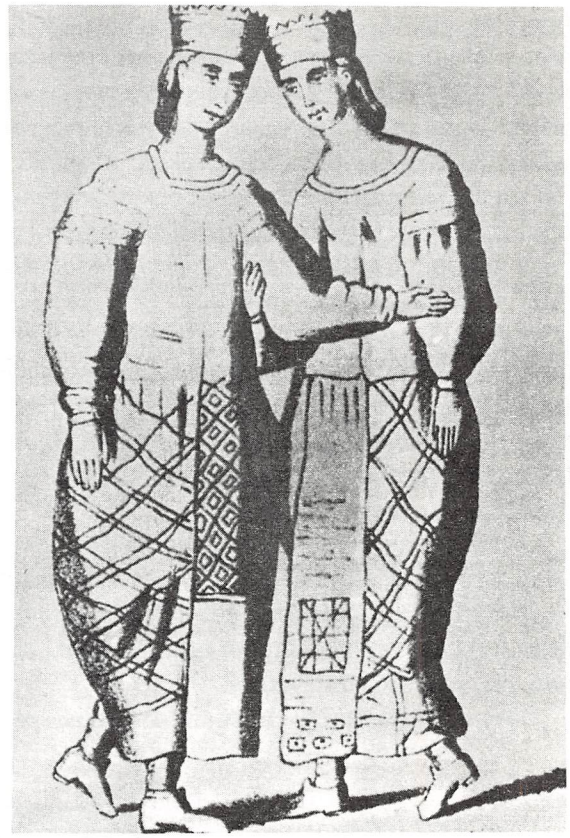

M. PRETORIUS 16 A. LIETUVĖS

T. LEPNER 18 A. LIETUVĖS